

Avoin kirje

Vastaanottajat:

Siun soten valtuusto, virkamiehet

13.10.2021

Arvoisat vastaanottajat,

Pohjois-Karjalan diabetesyhdistykset ovat huolissaan Siun soten valmiudesta diabetesta sairastavien hoidon järjestämiseen.

Sekä paikalliset diabetesyhdistykset että valtakunnallinen keskusjärjestö Suomen Diabetesliitto ry ovat saaneet huolestuneita yhteydenottoja diabeetikoilta eri puolilta Pohjois-Karjalaa. Diabeetikot ja heidän läheisensä ovat kertoneet ongelmista hoitoon pääsyssä ja hoidon jatkuvuudessa tiimimallin käyttöönoton myötä. Haastavaksi tiimimallissa koetaan mm. se, ettei ole mahdollisuutta ottaa yhteyttä suoraan diabeteshoitajaan, viiveet asioiden hoidossa ja epätietoisuus siitä, kuka ja koska kysymyksiin vastaa ja ottaa hoidosta vastuun.

Kokonaistilanteen selvittämiseksi Pohjois-Karjalan diabetesyhdistykset toteuttivat yhdessä Suomen Diabetesliiton kanssa diabeetikoille suunnatun kyselyn diabeteksen hoidon toteutumisesta Siun soten alueella kesällä 2021. Kysely lähetettiin noin 500 vastaanottajalle ja vastauksia kertyi noin 300. Vastajat edustavat kattavasti eri ikäryhmiä ja diabetestyyppiä. Kyselyn keskeiset tulokset ovat tämän kirjeen liitteenä.

Hoitoon tyytyväisyydessä suurta vaihtelua, eniten ongelmia pääsyssä lääkärin vastaanotolle

Kyselystä ja saamastamme palautteesta nousee esiin erityisesti huoli hoitoon pääsystä ja siitä, ettei Siun soten alueella ole riittävästi diabeteksen hoitoon erikoistuneita ammattilaisia. Määräaikaikäynnit jäävät väliin, pahimmillaan jopa vuosien ajan, eikä diabeetikko tapaa terveydenhuollon ammattilaisia välttämättä lainkaan. Silloin kun vastaanotolle pääsee, ollaan käynteihin pääsääntöisesti tyytyväisiä: jopa 77,5 prosenttia vastanneista kokee yhteydenotot terveydenhuoltoon hyödyllisiksi omahoitonsa kannalta. Vastauksista käy ilmi myös eriytyminen, diabetesta sairastavien palvelujen saanti ja tyytyväisyys vaihtelee paljon.

Tyytyväisimpiä hoidon toteutumiseen kyselyn perusteella ovat diabeetikolasten vanhemmat. Lasten hoito on keskitetty Pohjois-Karjalan keskussairaalaan. Tyypin 1 diabeetikoista hoitoon olivat tyytyväisimpiä ne, joiden hoitopaikka on Pohjois-Karjalan keskussairaala, kun taas valtaosa heistä, jotka toivat esiin ongelmia hoidon toteutumisessa, ovat hoidossa kotikuntansa terveysasemalla. Suurimmat ongelmat ovat lääkärin vastaanotolle pääsyssä Joensuun ulkopuolisilla terveysasemilla.

Erityisen haastavaa hoidon toteutuminen on kakkostyyppin diabeetikoiden kohdalla. Heistä ainoastaan puolet oli sitä mieltä, että diabeteksen hoito toimii kotikunnassa hyvin. Yli 70 % kokee, ettei lääkärin vastaanottoaikoja ole tarjolla riittävästi, eikä diabeteslääkärin vastaanotolle pääse tarvittaessa. Diabeteshoitajien osalta alle puolet vastaajista kokee, että

vastaanottoaikoja on riittävästi, tai että vastaanotolle pääsee tarvittaessa. Vastaajista 171 oli kakkostyyppin diabeetikoita ja ainoastaan kahdeksalla ainoana hoitomuotona on elintapahoito. Hoitomuodot ovat tyypillisimmillään useamman eri hoidon yhdistelmiä, mm. tablettilääkitys yhdistettynä insuliini- tai muuhun pistoshoitoon. Tarve ammattilaisen hoidonohjaukseen on siis suuri.

Keskeisiä havaintoja kyselystämme:

- 41,1 prosenttia vastaajista kokee, että diabeteksen hoito ei toimi heidän kotikunnassaan hyvin
- Enemmistö eli 56,7 prosenttia vastaajista kokee, että lääkärin vastaanottoja ei ole tarjolla omahoidon tueksi sopivasti
- Lähes puolet (45,2 %) vastaajista kokee, että kotikunnan lääkärit eivät ole diabeteksen hoidon asiantuntijoita
- Vain vajaa kolmannes vastaajista (29,7 %) kokee, että pääsee tarvittaessa diabetekseen erikoistuneen lääkärin vastaanotolle
- Hoitajaresursseihin oltiin tyytyväisempiä: reilu puolet vastaajista koki, että hoitajavastaanottoja on sopivasti ja että hoitajalle pääsee tarvittaessa – kuitenkin toinen puoli kokee asian päinvastoin
- 40,5 % vastaajista ei saa tukea terveydenhuollosta omahoitoonsa, kun sitä tarvitsee.

Diabeteksen omahoidon tukeen kannattaa panostaa

Diabetesta sairastavien edustajina ja paikallisten diabetesyhdistysten puolesta haluamme tuoda painokkaasti esiin, että hyvät hoitotulokset diabeteksen hoidossa perustuvat omahoidossa jaksamiseen – päivästä ja vuodesta toiseen. Omahoitonsa tueksi diabetesta sairastavat tarvitsevat osaavaa, suunnitelmallista ja saatavilla olevaa tukea terveydenhuollon ammattilaisilta. Tällä hetkellä tuki on puutteellista, ja maakuntamme diabeetikoista moni on hoitonsa kanssa yksin ja eksyksissä.

Diabeteksen vaikuttavalla ja tavoitteellisella hoidolla on valtava merkitys myös taloudenpidon kannalta. Valtaosa diabeteksen kustannuksista terveydenhuollolle syntyy lisäsairauksista. Riittämätön diabeteksen hoito altistaa vakaville lisäsairauksille silmissä, munuaisissa ja hermostossa sekä sydän- ja verisuonisairauksille ja masennukselle. Diabeteksestä johtuvat tuottavuuskustannukset – sairauspoissaolot, ennenaikaiset eläköitymiset ja kuolemat – ovat sairaanhoidon kustannuksia suuremmat ja moninkertaistavat diabeteksen kokonaiskustannukset.¹ Pohjois-Karjalan maakunnassa oli vuoden 2020 lopussa noin 15 000 henkilöä, joilla oli lääkekorvausoikeus diabeteslääkitykseen. Maakunnan asukkaista tämä on yli 9 prosenttia.

Potilaan oikeusturvakeinoja hoitoon liittyvissä kysymyksissä ovat muistutukset ja kantelut. Yksittäisen asiakkaan kynnyksen näiden keinojen käyttämiseen voi olla korkea. Diabeetikoiden paikallisena edunvalvojana Pohjois-Karjalan diabetesyhdistykset eivät voi sivuuttaa saamaansa palautetta. Pyydämmekin Siun soten valtuustoa sekä vastaavia viranhaltijoita selvittämään Siun soten diabeteshoidon asiakkaiden raportoimia ongelmia ja tilanteita sekä vastaamaan esittämäämme huoleen hoitoon pääsystä ja hoidon jatkuvuuden turvaamisesta. Olemme mielellämme mukana kehittämässä diabeteksen hoitoa alueellamme

¹ [Diabeteksen kustannukset Suomessa 2002–2011](#). Diabetesliitto 2017.

kokonaisvaltaiseksi, oikea-aikaiseksi ja diabetesta sairastavien voimavaroja parhaiten tukevaksi.

Pohjois-Karjalan maakunnan diabetesyhdistysten puolesta,

Joensuun Seudun Diabetes ry.
Hillevi Invenius, puheenjohtaja, sp. hillevi.invenius@gmail.com

Keski-Karjalan Diabetesyhdistys ry.
Matti Perälä, puheenjohtaja, sp. mattiseppo.perala@gmail.com

Lieksan Diabetesyhdistys ry.
Eila Lintunen, puheenjohtaja, sp. ellu@bastu.net

Outokummun - Polvijärven Diabetesyhdistys ry.
Matti Vikström, puheenjohtaja, sp. matti.vikstrom1@gmail.com

Ylä-Karjalan Diabetesyhdistys ry.
Sirkka Kotilainen, puheenjohtaja, sp. s.kotila@hotmail.com